

Staten van Aruba

LANDSVERORDENING tot vaststelling van de begroting van het Tourism Product Enhancement Fund voor het dienstjaar 2024

ZJ 2023-2024-1011

AANBIEDING

no. 1

STATEN VAN ARUBA

Ingek: 1 8 DEC 2023

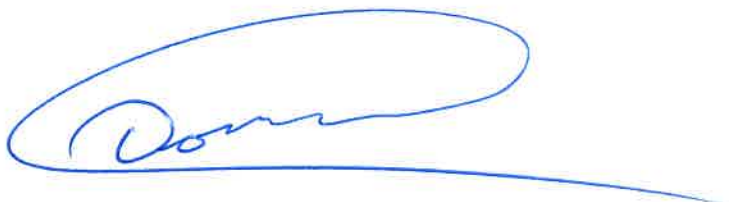
Volgnr: IS/396/23-24

De regering van Aruba biedt aan de Staten ter goedkeuring aan een ontwerp voor een Landsverordening tot vaststelling van de begroting van het Tourism Product Enhancement Fund voor het dienstjaar 2024.

Oranjestad,

15 DEC 2023

De minister van Toerisme en Volksgezondheid,

De minister van Financiën en Cultuur,

De minister van Algemene Zaken, Innovatie, Overheidsorganisatie,
Infrastructuur en Ruimtelijke Ordening,

Staten van Aruba

LANDSVERORDENING tot vaststelling van de begroting van het Tourism Product

Enhancement Fund voor het dienstjaar 2024

ZJ 2023-2024-1011

ONTWERP

no. 2

IN NAAM VAN DE KONING!

DE GOUVERNEUR van Aruba,

In overweging genomen hebbende:

dat gelet op het belang van voortzetting van het Tourism Product Enhancement Fund, het wenselijk is een begroting ten behoeve van dit begrotingsfonds voor het dienstjaar 2024 vast te stellen;

Heeft, de Raad van Advies gehoord, met gemeen overleg der Staten, vastgesteld onderstaande landsverordening:

Enig Artikel

De begroting van het Tourism Product Enhancement Fund voor het dienstjaar 2024 wordt vastgesteld als volgt.

KOSTEN EN MIDDELEN

KOSTEN			MIDDELEN		
Omschrijving		Begroting 2024	Omschrijving		Begroting 2024
4000	Consumptieve bestedingen	3.800.000	8000	Gewone ontvangsten	3.800.000
Totaal		Afl. 3.800.000	Totaal		Afl. 3.800.000

INVESTERINGEN EN FINANCIERINGSMIDDELEN

INVESTERINGEN			FINANCIERINGSMIDDELEN		
Omschrijving		Begroting 2024	Omschrijving		Begroting 2024
6000	Aankoop duurzame goederen	1.930.000	7000	Kapitaal ontvangsten	1.930.000
Totaal		Afl. 1.930.000	Totaal		Afl. 1.930.000

Gegeven te Oranjestad,

De minister van Toerisme en Volksgezondheid,

De minister van Financiën en Cultuur,

De minister van Algemene Zaken, Innovatie,
Overheidsorganisatie, Infrastructuur en Ruimtelijke Ordening,

MEMORIE VAN TOELICHTING

no. 3

Algemene toelichting

Het Tourism Product Enhancement Fund (hierna: TPEF) is ingesteld bij landsverordening van 1 september 2010 (AB 2010 no. 55).¹ Conform artikel 40, tweede lid, van de Comptabiliteitsverordening 1989 (AB 1989 no. 72) worden de begrotingen en jaarrekeningen van dergelijke begrotingsfondsen vastgesteld overeenkomstig de relevante bepalingen van die landsverordening. Gezien het beoogde gebruik van dit fonds voor een specifiek doel, namelijk de aanwending van de middelen voortvloeiend uit de opbrengsten van de toeristenheffing - meer specifiek het aandeel opgebracht door de 'timeshare'-eigenaars - voor de kwaliteitsverbetering van het toeristische product Aruba, verwijzen ondergetekenden hierbij tevens naar de toelichting op de landsverordening van 29 april 2010 tot wijziging van de Landsverordening logeerbelaasting (AB 1989 no. GT 40).

Het TPEF heeft een toezichtsorgaan bestaande uit twee leden gekozen door de Aruba Time Share Association (ATSA), een lid aangewezen door de minister, belast met financiën, een lid aangewezen door de minister, belast met toerisme, een lid aangewezen door de minister, belast met cultuur, een lid aangewezen door de minister, belast met infrastructuur en een lid aangewezen door de Aruba Tourism Authority (ATA). Dit orgaan is belast met de planning van projecten met inachtneming van het beleid van de ministers en de vastgestelde begroting en is tevens belast met het toezicht op het fonds.

Beleid van de minister, belast met toerisme

Een doorlopend speerpunt in het beleid van de minister, belast met toerisme, is het bevorderen van de kwaliteit van het product Aruba door bijzondere aandacht te geven aan de verbetering van het product Aruba en om de belevenis van onze toeristen te verhogen met name op de volgende gebieden: milieu, veiligheid, infrastructuur, attracties, cultuur en erfgoed. Een effectieve sturing van toerismebeleid vergt aandacht op verschillende onderwerpen. Het woord verbeteren dient breed te worden opgevat.

¹ Zie de landsverordening van 1 september 2010 (AB 2010 no. 55) tot oprichting van een tweetal begrotingsfondsen ten behoeve van de toeristische promotie van Aruba onderscheidenlijk ten behoeve van de verbetering van het toeristische product Aruba..

Heel belangrijk in dat verband is dat de algehele beleving van de toerist, met name op het gebied van milieu, veiligheid, infrastructuur, attracties, cultuur en erfgoed, opvang en zorg voor huisdieren alsmede onderzoek en ontwikkeling, van groot belang is voor het verhogen en verbeteren van de kwaliteit van het toeristisch product Aruba. Alle projecten die door het TPEF worden bekostigd, zorgen voor het verbeteren, verfraaien en of behouden op een kwalitatief hoog niveau van het toeristisch product Aruba.

Onderzoek naar toerisme en de impact van het toerisme heeft betrekking op een breed veld van economische, sociaal-culturele en ecologische disciplines. Toerisme gebruikt de natuur als onderdeel van haar product. Geen enkele economische activiteit is zo afhankelijk van een mooie en gezonde omgeving als het toerisme. Tegelijkertijd heeft toerisme een grote impact op de ecologie, zoals het vergroten van de CO₂-uitstoot, het produceren van afval en verstoring van het landschap door het bouwen van nieuwe voorzieningen. Door het intensieve gebruik schaadt het de omgeving. Als toerisme goed beheerst wordt kan men het echter ook voor andere wenselijke doeleinden inzetten, zoals het behoud van de natuur door bijvoorbeeld entreegelden te vragen en de opbrengsten daarvan te investeren in het behoud en beheer van de natuurgebieden. Toerisme kan een stimulans zijn om beter zorg te dragen voor het milieu en om de omgeving mooier te maken, zodat de omgeving aantrekkelijk blijft.² Naast de impact op de ecologie heeft toerisme ook een sociaal-culturele impact. Enerzijds kan het culturele uitingen en tradities in stand houden, anderzijds kan het ook zorgen voor 'staged authenticity' dat wil zeggen een kunstzinnige presentatie van bedachte bezienswaardigheden alsof ze 'authentiek' zijn, waarbij tradities uitsluitend voor toeristen in stand gehouden worden.

Toerisme kan zorgen voor interactie tussen inwoners en toeristen. Zo kan er wederzijds respect voor elkaar en elkaars manier van leven ontstaan. Belangrijk hierbij is de perceptie van bewoners ten aanzien van het toerisme: zien zij het toerisme als een wenselijke toevoeging aan het land of zien zij vooral de niet-wenselijke gevolgen van het toerisme.³ Ook heeft toerisme invloed op de economie van een land. Een van de belangrijkste redenen waarom overheden toerisme steunen en stimuleren, is dat het

² Weaver DB. (2001). The Encyclopedia of Ecotourism. Wallingford, UK: CABI Publ. 688 pp.

³ Deery, M., Jago, L., & Fredline, L. (2012). Rethinking social impacts of tourism research: A new research agenda. Tourism Management, 33(1), 64-73.

een positieve impact heeft op economische groei en ontwikkeling van een plek. Toerisme zorgt voor werkgelegenheid en kan inkomsten genereren.⁴ Tegelijkertijd kan het ook zorgen voor ongelijkheid met betrekking tot inkomen en stijgende (huizen)prijzen.⁵

Toerisme raakt dus bijna alle dimensies van ons bestaan. De verschillende dimensies van toerisme kunnen echter met elkaar conflicteren. Zo kan hetgeen wenselijk is voor de economie, niet goed zijn voor de ecologie. En wat goed kan zijn voor de sociaal-culturele factoren, zoals minder toeristen, kan weer niet goed zijn voor de economie. Bij duurzaam toerisme gaat het erom dat de drie dimensies in balans zijn. In een ideale situatie geldt er een positieve impact voor elk van de drie dimensies: het is goed voor de economie, de sociaal-culturele factoren en voor de ecologie. Dit is lastig te realiseren. Per land moet afhankelijk van de ambities en uitdagingen gekeken worden wat er op het gebied van elke dimensie gedaan kan of moet worden. Er moet door beleidsmakers en andere stakeholders onderzocht worden waarom ze toerisme willen ondersteunen en ontwikkelen, waar het toerisme aan bij moet dragen en welke verstrekende voordelen of nadelen het kan opleveren.⁶ Het stellen van deze vragen ontbreekt vaak bij de ontwikkeling van toeristisch beleid. Het is ook vaak onduidelijk wie welke rol heeft in het ontwikkelen van duurzaam toeristisch beleid en wie dit vervolgens monitort, coördineert en bijstuurt. De negatieve economische, sociaal-culturele en ecologische effecten van toerisme kunnen worden verminderd door effectief beleid te voeren op het terrein van duurzaam toerisme. Belangrijk is om een visie te hebben als land welke bezoekers wilt men trekken, welke bedrijven wilt men toestaan en hoe betreft men inwoners bij de ontwikkeling van het toerisme. Om een duurzame ontwikkeling van toerisme te plannen en te beheren, is er behoefte aan inzicht in het huidige duurzaam toeristisch beleid, omdat dit een voorwaarde is voor het ontwerpen van nieuw effectief en efficiënt beleid.⁷ Het is belangrijk om in kaart te brengen wat landen doen op het gebied van duurzaam toerisme om tot een goede balans te komen tussen de kosten en baten van het toerisme op economisch, sociaal-cultureel en ecologisch gebied, waarom ze dit doen en waarom ze verschillen op bepaalde onderdelen.

Aangezien de toeristische industrie steeds belangrijker wordt voor gemeenschappen over de hele wereld, is de noodzaak om het toerisme duurzaam te ontwikkelen erg

⁴ Ivanov, S., & Webster, C. (2007). Measuring the impact of tourism on economic growth. *Tourism Economics*, 13(3), 379-388.

⁵ Lozano-Oyola, M., Blancas, F. J., González, M., & Caballero, R. (2012). Sustainable tourism indicators as planning tools in cultural destinations. *Ecological Indicators*, 18, 659-675.

⁶ McCool, S. F., & Bosak, K. (Eds.). (2016). *Reframing sustainable tourism*. Dordrecht: Springer.

⁷ Kozic, I., Mikulic, J. (2011), "Implementing an Indicator-System for Evaluating and Monitoring the Sustainability of Tourism in the Republic of Croatia", *Privredna Kretanja i Ekonomska Politika*, Manuscript accepted for publication.

hoog met daarbij aspecten zoals afval, energiebesparing en respect voor natuur en milieu. Door duurzaam toerisme te stimuleren kunnen niet-wenselijke gevolgen van toerisme deels omgebogen worden tot positieve gevolgen. Zo kunnen inkomsten uit het toerisme gebruikt worden voor bijvoorbeeld het onderhoud van natuur, het onderhoud van erfgoed en het creëren van een trots gevoel bij de lokale bewoners. Toerisme heeft een enorme impact op de economische, sociaal-culturele en ecologische aspecten van de samenleving. Er moet daarom goed beleid op gevoerd worden. Toerisme moet bijdragen aan de levenskwaliteit van inwoners en de negatieve impact op de ecologie zoveel mogelijk beperken.⁸

Hiertoe is het TPEF ruim 10 jaar geleden ontstaan, als beleidsinstrument om de ontwikkeling van toerisme in goede banen te leiden. Daarbij wordt het TPEF aangewend voor de uitvoering van projecten ten gunste van duurzaam toeristisch beleid, die gecontroleerd wordt door toezichthouders van diverse stakeholders en overheid tezamen en heeft diens meerwaarde en bestaansrecht voor de toeristische sector, waarvan de economie van Aruba primair op steunt, herhaaldelijk en genoegzaam bewezen. Dankzij het aanhoudende herstel van het toerisme onder leiding van het ministerie van Toerisme en Volksgezondheid is de sector opnieuw erin geslaagd de prestatiedoelstellingen te verwezenlijken. Voor het jaar 2024 wordt voorspeld dat de toeristische sector middelen genereert die de cijfers van voor de Covid-19 pandemie zullen overtreffen. Het is de visie van het ministerie van Toerisme en Volksgezondheid om het toerisme beleid zodanig in te richten dat de fondsen verkregen van de toeristische sector wederom worden geïnvesteerd in toerisme ter behoud en verbetering van het toeristische product Aruba, en trachten een balans te creëren tussen de drie dimensies van economie, sociaal-cultureel en ecologie, en in het proces wordt ook aan de levenskwaliteit van inwoners bijgedragen. Een “win-win” situatie voor iedereen.

Toelichting op enig artikel

Voor het dienstjaar 2024 zijn in het TPEF-beleid verschillende aandachtsgebieden vastgesteld. Het TPEF zal opnieuw nadruk leggen op duurzaam afvalbeheer en natuurbehoud. Als er veel vervuilde stranden zijn, vuil op straat ligt of de natuur is aangetast, neemt de aantrekkelijkheid van Aruba voor bezoekers af. Investeringskapitaal zal worden aangewend om de infrastructuur in de drukbezochte toeristische gebieden

⁸ Duurzaam toerisme Scriptie Master Human Geography I Urban 17-07-2020 Eva Niens <https://studenttheses.uu.nl/bitstream/handle/20.500.12932/37890/Scriptie%20duurzaam%20toerisme%20definitief.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

(waaronder Rodger's Beach, Eagle Beach strip en Malmok) en de reeds aangelegde projecten door het TPEF over de jaren te onderhouden.

Verder zal ook aandacht worden besteed aan cultuurhistorische erfgoedprojecten met als doel de authenticiteit van Aruba's cultuur te bewaren. De kwaliteit van het toeristische imago zal worden verbeterd door opnieuw middelen aan te wenden voor dierenwelzijn om de uitdaging van zwervhonden en -katten aan te pakken en tegelijkertijd te trachten het bewustzijn binnen de gemeenschap te vergroten door middel van nationale castratie- en sterilisatiecampagnes. Tenslotte zullen de middelen worden aangewend voor de gebruikelijke forfaitaire vergoeding van de leden van het toezichtsorgaan voor hun werkzaamheden in het kader van uitoefening van toezicht op de besteding van middelen van het TPEF.

Milieu

Op milieugebied zal het TPEF zich richten op het natuurbehoud, herstel en ontwikkeling van aanwezige waarden door diverse projecten te financieren. Met verschillende natuurbeschermingsorganisaties is de afspraak gemaakt dat deze een specifieke projectscope zullen indienen die op zijn beurt zal worden goedgekeurd. De projecten binnen deze post zullen echter voornamelijk gericht zijn op het verbeteren van de technische infrastructuur van de verschillende natuurbeschermingsorganisaties. De aanpak hierbij is dat het TPEF nauw samen zal werken met natuurbeschermingsorganisaties zoals de stichtingen Fundacion Parke Nacional Arikok en Turtuga Aruba om hen te helpen bij het implementeren van hun strategische voorstellen met als doel de bescherming en het behoud van Aruba's onderwater leven samen met haar flora en fauna. Dit is essentieel om de doelstelling van het ministerie, belast met Toerisme welke zich focust op een duurzame ontwikkeling van het product Aruba te bereiken.

Attracties

Om de attracties, parken en stranden aan de kustlijn schoon te houden blijft het TPEF middelen beschikbaar stellen voor schoonmaakploegen. Voor een beter onderhoud bij de stranden en de looppaden zullen meer onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd moeten worden. De schoonmaakploegen zullen in 2024 niet alleen schoonmaken en de beplanting onderhouden van tien kustgebieden, maar zullen ook verantwoordelijk zijn voor het ledigen van de vuilnisbakken op de desbetreffende openbare locaties die niet door de private sector zullen worden geledigd en onderhouden. Additionele middelen zullen worden gealloceerd voor een extra schoonmaakploeg, die zich bezig zal

houden met het legen van honderd afvalbakken die in het jaar 2024 worden geplaatst langs de kustlijn.

Cultuur en Erfgoed

Ter bescherming van het Arubaanse erfgoed en de Arubaanse identiteit heeft het TPEF geld gereserveerd voor het onderhoud van sommige Arubaanse musea die beheerd worden door de “Fundacion Museum Arubano- FMA”. FMA heeft een viertal musea in beheer waaronder het Historisch Museum bij Fort Zoutman, het Industrieel Museum bij de watertoren in San Nicolas alsmede het Gemeentemuseum en het Carnaval Euforie Museum in San Nicolas.

Onderzoek en ontwikkeling

In 2024 zullen de sterilisatie campagnes voor zwervhonden en -katten wederom door- gang vinden. Zoals reeds aangegeven is de voortzetting van de strijd tegen zwervhonden en -katten van groot belang voor het TPEF. Dit zal bijdragen tot het behoud van een positief imago van het toeristisch product in de ogen van de bezoekers. Verder zullen extra middelen worden gealloceerd voor een bewustwordingscampagne voor toeristen en lokalen om het belang van de bescherming van de verschillende zeeschildpadden voor Aruba te onderschrijven. De stichting Turtuga Aruba zal hiermee worden belast. Turtuga Aruba is een organisatie die zich inzet om de zeeschildpadden op en om het eiland Aruba te beschermen. De organisatie is ontstaan uit vrijwilligers die de zeeschildpadden beschermen in de gebieden waar de eieren liggen en zij verzamelen zo veel mogelijk informatie. Turtuga Aruba zorgt voor educatie over de schildpadden en publieke bewustwording (<https://turtugaruba.org/>).

Contingentie

Prioriteit zal worden gegeven aan het gebruik van de contingentiepost om de jaarrekening van het jaar 2022 en 2023 van het TPEF af te ronden en andere onvoorziene uitgaven binnen de posten voor onderhoudsprojecten.

Investeringsen

In het kader van de verbetering van de infrastructuur van de drukbezochte toeristische gebieden van het TPEF zal investeringskapitaal gereserveerd worden voor de volgende projecten in 2024:

Malmok Boardwalk fase 4: de Boardwalk zal aangelegd worden tussen het Ritz Carlton hotel en Marriott hotel ter finalisering van het Boardwalk project. De Malmok Boardwalk

is de promenade die langs het grootste deel van de Malmok-strandstrook loopt en die door toeristen en lokalen wordt gebruikt voor recreatie en sport.

Aruba Amenities: het plaatsen van een herdenkingsmonument ("war-memorial") ter eerbetoon en herdenking van de 47 personen die zijn omgekomen gedurende de Tweede Wereldoorlog te Sero Colorado, met de intentie om meer toeristen naar San Nicolas te trekken. Dit project heeft een historische en culturele waarde en geeft ook ruimte voor toeristische ontwikkeling.

Middelen

De middelen bestaan uit inkomsten voortvloeiend uit de toeristenheffing voor wat betreft het onderdeel 'timeshare' die op Afl. 3.800.000,- worden geraamd op basis van de prognoses van de Departamento di Impuesto (DIMP). Ter bevordering van de overzichtelijkheid worden twee bijlagen bijgevoegd bij de memorie van toelichting behorende bij het onderhavige ontwerp.

Enig afdeling

Onderdeel kosten

4309 Vergoedingen	100.000
4362 Overige uitbestedingen	1.770.000
4999 Exploitatie overschot	1.930.000

Onderdeel middelen

8816 Bijdrage Landsbegroting	3.800.000
------------------------------	-----------

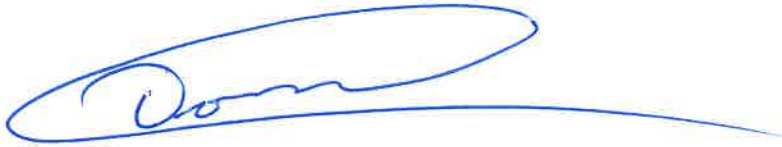
Onderdeel investeringen

6403 Projecten	1.930.000
----------------	-----------

Onderdeel financieringsmiddelen

7820 Bijdrage kostenbegroting	0
-------------------------------	---

De minister van Toerisme en Volksgezondheid,

A handwritten signature in blue ink, featuring a large, stylized initial 'D' followed by a long, horizontal stroke.

De minister van Financiën en Cultuur,

A handwritten signature in blue ink, consisting of a large, stylized initial 'R' followed by a long, horizontal stroke.

De minister van Algemene Zaken, Innovatie, Overheidsorganisatie,
Infrastructuur en Ruimtelijke Ordening,

A handwritten signature in blue ink, featuring a large, stylized initial 'A' followed by a long, horizontal stroke.

BIJLAGE 1 Kosten & middelen, investeringen & financieringsmiddelen

Kosten

	Begroting 2024
00016 TPEF	
4309 Vergoedingen	100.000
- TPEF Manager	
- Board Fee	
4362.01 Milieu	150.000
-Bescherming en verbetering van de natuurwaarden van het "Western Wetlands"-project (FPNA)	
-Afvalscheiding projecten;	
-Bewustwordingscampagne belang afvalscheiding	
4362.02 Veiligheid	0.00
4362.04 Attracties	1.270.000
Schoonhouden van toeristische attracties d.m.v. ploegen	
4362.05 Erfgoed	150.000
Onderhouden van diverse Arubaanse musea onder het beheer van "Fundacion Museo Arubano"	
4362.06 Onderzoek en Ontwikkeling	100.000
-Nationale castratie- en sterilisatiecampagne	
-Media campagne bewustwording relevantie bescherming Tortuga's	
4362.07 Contingentie	100.000
-Opstelling jaarrekening voor dienstjaar 2023	
-Onvoorziene uitgaven binnen de posten voor projecten	
4999 Exploitatie overschot	1.930.000
Totale kosten TPEF	Afl. 3.800.000

<u>Middelen</u>	Begroting 2024
00016 TPEF	
8816 Bijdrage kostenbegroting	3.800.000
<i>Toeristenheffing t.b.v. TPEF</i>	
Totale middelen TPEF	Afl. 3.800.000

<u>Investerings</u>	
00016 TPEF	
6403.03 Infrastructuur	1.930.000
- "Malmok Boardwalk fase 4"	
- "Aruba Amenities"	
6403.07 Contingentie	0
Totale investeringen TPEF	Afl. 1.930.000

<u>Financieringsmiddelen</u>	
00016 TPEF	
7820 Bijdrage kostenbegroting	1.930.0000
<i>Exploitatie overschot afkomstig van toeristenheffing t.b.v. TPEF</i>	
Totaal financieringsmiddelen TPEF	Afl. 1.930.0000

BIJLAGE 2 Begroting en realisatie

KOSTEN

	Voorlopige Realisatie 2022	Begroting 2023	Ontwerp Begroting 2024
4309 Vergoedingen	0.00	100.000	100.000
4362.01 Milieu	0.00	175.000	150.000
4362.02 Veiligheid	0.00	0.00	0.00
4362.04 Attracties	0.00	1.150.000	1.270.000
4362.05 Erfgoed	0.00	200.000	150.000
4362.06 Onderzoek en ontwikkeling	0.00	100.000	100.000
4362.07 Contingentie	0.00	75.000	100.000
TOTALE KOSTEN TPEF (Afl.)	0.00	1.800.000	1.870.000

INVESTERINGEN

	Voorlopige Realisatie 2022	Begroting 2023	Ontwerp Begroting 2024
6403.01 Milieu	0.00	0.00	0.00
6403.02 Veiligheid	0.00	0.00	0.00
6403.03 Infrastructuur	0.00	1.500.000	1.930.000
6403.04 Attracties	0.00	0.00	0.00
6403.05 Erfgoed	0.00	0.00	0.00
6403.06 Onderzoek en ontwikkeling	0.00	0.00	0.00
6403.07 Contingentie	0.00	0.00	0.00
TOTALE INVESTERINGEN (Afl.)	0.00	1.500.000	1.930.000

Aan Zijne Excellentie de Gouverneur van Aruba,
t.a.v. de Minister van Algemene Zaken, Innovatie,
Overheidsorganisatie, Infrastructuur en Ruimtelijke Ordening
L.G. Smith Blvd. 76
Alhier

Uw brief: 17 oktober 2023
Uw kenmerk: LV-23/0013
Datum: 2 november 2023
Kenmerk: RvA 68-23

Staten van Aruba
ZJ 2023-2024-1011
Bijlage: A

Onderwerp: Ontwerp-landsverordening tot vaststelling van de begroting van het
Tourism Product Enhancement Fund voor het dienstjaar 2024

Naar aanleiding van bijgaande aan de Raad ter advies toegezonden ontwerp-landsverordening tot vaststelling van de begroting van het Tourism Product Enhancement Fund voor het dienstjaar 2024, moge de Raad Uwe Excellentie het volgende berichten.

1. De Raad constateert dat er dit jaar opnieuw geen gespecificeerd overzicht van de schulden en vorderingen is opgenomen. Noch wordt er melding gemaakt van in hoeverre er bij het Tourism Product Enhancement Fund (hierna: TPEF) schulden en vorderingen bestaan, die op grond van artikel 40, tweede lid, van de Comptabiliteitsverordening 1989 (CV 1989) (AB 1989 no. 72) wel opgenomen dienen te worden in de toelichting. Hoewel de regering de mening is toegedaan dat de CV 1989 op dit punt aanpassing behoeft¹, wordt wederom niet voldaan aan hetgeen thans op grond van het vigerende artikel 3, tweede lid, van de CV 1989 vereist is.

2. De toelichting stelt dat voor de algehele beleving van de toerist het van groot belang is om de kwaliteit van het toeristisch product Aruba te verhogen en te verbeteren, met name op het gebied van milieu, veiligheid, infrastructuur, attracties, cultuur en erfgoed, opvang en zorg voor huisdieren alsmede onderzoek en ontwikkeling.² Tevens wordt gesteld dat alle projecten die door het TPEF worden bekostigd, zorgen

¹ Zie onder meer het nader rapport bij het advies van de Raad op de ontwerp-Landsbegroting 2019, d.d. 16 november 2018, kenmerk SMR-W-59/18, p. 4, het nader rapport bij het advies van de Raad op de ontwerp-landsverordening tot vaststelling van de begroting van het Tourism Product Enhancement Fund voor het dienstjaar 2018, d.d. 14 mei 2018, kenmerk SMR-W-11/18, p. 1-2 en het nader rapport bij het advies van de Raad op de ontwerp-landsverordening tot vaststelling van de begroting van het Tourism Product Enhancement Fund voor het dienstjaar 2016, d.d. 26 januari 2016, kenmerk SMR/W-118/2015, p. 2.

² MvT, p. 2.

voor het verbeteren, verfraaien en of behouden van het toeristisch product Aruba op een kwalitatief hoog niveau.³

De Raad is echter van mening dat bij verbeteringen op de genoemde (beleids)terreinen - als onderdeel van een integraal overheidsbeleid - niet het toerisme centraal dient te staan, maar dat maatschappelijke uitgangspunten hieraan ten grondslag dienen te liggen. De aanpak van maatschappelijke uitdagingen op het gebied van milieu, infrastructuur, veiligheid, dierenwelzijn en cultuur behoort immers tot de beleidsterreinen van verschillende ministeries. Verbeteringen op deze beleidsterreinen, ten behoeve van de Arubaanse samenleving als geheel, dienen onderdeel van het integrale overheidsbeleid te zijn. Uitvoering van dit beleid zal dan ook - indirect - een positieve weerslag kunnen hebben op het toeristisch product.

De regering stelt dat het begrotingsfonds inmiddels meer dan 10 jaar bestaat en diens meerwaarde en bestaansrecht voor de toeristische sector herhaaldelijk en genoegzaam bewezen is.⁴ Dit doet echter niets af aan het feit dat de bijdrage van het TPEF aan de Arubaanse economie en samenleving wellicht op een meer efficiënte manier bereikt kan worden. De Raad vraagt zich dan ook af in hoeverre de regering over een macrovisie beschikt over welke diensten c.q. overheidsonderdelen welke overheidstaken daadwerkelijk uitvoeren. Dit teneinde tegenstrijdige belangen binnen de overheid te beperken en versnippering van en doublures in taken en verantwoordelijkheden te voorkomen, ten behoeve van een (kosten)efficiënt en slagvaardig opererende publieke sector.⁵ Wat betreft deze kostenefficiëntie en slagvaardigheid valt namelijk op dat in onderhavige begroting voor vergoedingen voor de TPEF-manager en *board fee* een gelijk bedrag begroot is als aan het totale bedrag voor campagnes ten behoeve van dierenwelzijn (de nationale castratie- en sterilisatiecampagne en de mediacampagne ten behoeve van bewustwording van de relevantie voor de bescherming van Tortuga's). De Raad vraagt hier aandacht voor.

3. De toelichting vermeldt dat de middelen van het TPEF worden opgebracht door de *timeshare*-eigenaars.⁶ Met de inwerkingtreding van de Landsverordening Belastingplan 2023 (AB 2022 no. 161) is dit echter niet (uitsluitend) meer het geval. Vanaf 1 januari 2023 wordt 2,2 percent van de totaal ontvangen toeristenheffing - ongeacht of dit afkomstig is van *timeshare*-eigenaars of niet - toegewezen aan het TPEF ter dekking van de kosten. Geadviseerd wordt om de toelichting met betrekking tot de middelen van het TPEF aan te passen.

³ MvT, p. 2.

⁴ MvT, p. 4.

⁵ Government of Aruba (2020) *Repositioning our sails: Aruba's Mission Driven Model for Economic Recovery & Resilience*, p. 39 - 45.

⁶ MvT, p. 1 en p. 7.

4. Het is de Raad opgevallen dat in Bijlage 1 *Kosten & middelen, investeringen & financieringsmiddelen* van de toelichting bij financieringsmiddelen een onjuist bedrag is opgenomen.⁷ Het bedrag van Afl. 1.870.000 dient vervangen te worden door Afl. 1.930.000.

In de marge van de memorie van toelichting zijn enkele voorstellen ter redactionele verbetering geplaatst.

De Raad kan zich voor het overige met de doelstelling en de inhoud van het ontwerp verenigen en geeft u in overweging het aan de Staten aan te bieden, nadat met het vorenstaande rekening zal zijn gehouden.

De Secretaris,

mr. A. Braamskamp

De plv. Voorzitter,

drs. C. Timmer

⁷ MvT, p. 10.

Aan de Gouverneur van Aruba
Plaza Eman 3
ALHIER

Staten van Aruba
ZJ 2023-2024-1011
Bijlage: B

Uw kenmerk:

Ons kenmerk: SMR-W-462/23

Onderwerp: Ontwerp-landsverordening tot vaststelling van de begroting van het Tourism Product Enhancement Fund voor het dienstjaar 2024

Oranjestad, 3 DEC 2023

Ik heb de eer, namens mijn ambtgenoten van Toerisme en Volksgezondheid en van Financiën en Cultuur, u hierbij aan te bieden het advies van de Raad van Advies van 2 november 2023, nr. RvA 68-23, betreffende het bovenvermelde ontwerp. De Raad kan zich met de doelstelling en de inhoud ervan verenigen en adviseert u het aan de Staten aan te bieden, nadat rekening zal zijn gehouden met zijn hieronder te bespreken advies.

1.

Allereerst constateert de Raad dat voor het dienstjaar 2024 wederom geen gespecificeerd overzicht van de schulden en vorderingen is opgenomen. Evenmin wordt melding gemaakt in hoeverre er bij het fonds schulden en vorderingen bestaan. Op grond van artikel 40, tweede lid, van de Comptabiliteitsverordening 1989 (AB 1989 no. 72; CV 1989), worden de begroting en de jaarrekening van begrotingsfondsen jaarlijks opgemaakt en vastgesteld overeenkomstig de bepalingen van die landsverordening. Hoewel de regering van mening is dat de CV 1989 op dit punt aanpassing behoeft, wordt volgens de Raad voor het dienstjaar 2024 opnieuw niet voldaan aan hetgeen thans op grond van het tweede lid van artikel 3 van de CV 1989 van toepassing is.

Ten aanzien van deze opmerking van de Raad kan worden verwezen naar hetgeen in de nadere rapporten ten aanzien van de ontwerp-Landsbegrotingen van de afgelopen dienstjaren is opgenomen als antwoord op soortgelijke opmerkingen van de Raad inzake het opnemen van een gespecificeerd overzicht van de schulden en vorderingen bij ontwerp-begrotingen.

2.

De Raad gaat vervolgens in op het doel waarvoor de middelen van het TPEF dienen te

worden aangewend. In dat kader constateert de Raad dat voor de besteding van deze middelen voor het dienstjaar 2024 in het Tourism Product Enhancement Fund (TPEF)-beleid verschillende aandachtsgebieden zijn vastgesteld. Het is de Raad daarbij opgevallen dat ten aanzien van een aantal van deze aandachtsgebieden een directe relatie met productverbetering in de toeristische sector op voorhand niet duidelijk is. Volgens de Raad dienen de betreffende aandachtsgebieden namelijk vooral bredere maatschappelijke doelstellingen welke niet (direct) leiden tot een verbetering van het toeristisch product. Zo stelt de Raad dat de aanpak van maatschappelijke uitdagingen op het gebied van milieu, infrastructuur, veiligheid, dierenwelzijn en cultuur behoort immers tot de beleidsterreinen, ten behoeve van de Arubaanse samenleving als geheel, dienen onderdeel van het integrale overheidsbeleid te zijn.

De Raad vraagt zich dan ook af in hoeverre de regering over een macrovisie beschikt over welke diensten c.q. overheidsonderdelen welke overheidstaken daadwerkelijk uitvoeren. Dit teneinde tegenstrijdige belangen binnen de overheid te beperken en versnippering van en doublures in taken en verantwoordelijkheden te voorkomen, ten behoeve van een (kosten)efficiënt en slagvaardige opererende publieke sector. Wat betreft deze kosten efficiëntie en slagvaardigheid valt het de Raad namelijk op dat in onderhavige begroting voor vergoedingen voor de TPEF-manager en board fee een gelijk bedrag begroot is als het totale bedrag voor campagnes ten behoeve van dierenwelzijn (de nationale castratie- en sterilisatiecampagne en de media campagne ten behoeve van bewustwording van de relevantie voor de bescherming voor Tortuga's).

Dienaangaande zij ten eerste opgemerkt dat het woord 'verbeteren' ('enhancement') breed dient te worden opgevat. Heel belangrijk in dat verband is dat de algehele beleving van de toerist, met name op het gebied van o.m. milieu, veiligheid, infrastructuur, attracties, cultuur en erfgoed, opvang en zorg voor huisdieren alsmede onderzoek en ontwikkeling, van groot belang is voor het verhogen en verbeteren van de kwaliteit van het toeristisch product Aruba. Alle projecten die door het TPEF worden bekostigd, zorgen voor het verbeteren, verfraaien en of behouden op een kwalitatief hoog niveau van het toeristisch product Aruba. Ten overvloede merk ik hierbij op dat de toeristische industrie de belangrijkste economische pilaar van ons land blijft, en dat betekent dat het TPEF bestaansrecht geeft. Het toerisme levert immers een belangrijke bijdrage aan de economie. Het versterkt de werkgelegenheid, genereert inkomsten voor de lokale inwoners en bedrijven en het Land. Daarnaast trekt toerisme ook investeringen aan, bijvoorbeeld voor de infrastructuur en voorzieningen en draagt het bij aan de sociale en culturele ontwikkelingen van het Land. Vanuit deze voordelen wordt het fonds ingezet om het toeristische product Aruba verder te ontwikkelen of juist in stand te houden.

Ten tweede zij opgemerkt dat een doorlopend speerpunt in het beleid van de minister, belast met toerisme, is het bevorderen van de kwaliteit van het product Aruba door

bijzondere aandacht te geven aan de verbetering van het product Aruba en de belevenis van de toeristen te verhogen met name op de volgende gebieden: milieu, veiligheid, infrastructuur, attracties, cultuur en erfgoed. De macrovisie is de lange termijnvisie die gaat over de duurzame ontwikkeling van Aruba als toeristische bestemming. Het begrip 'duurzaam' wordt hier tevens in de brede betekenis gebruikt. Het gaat om de economische, maatschappelijke en ecologische ontwikkeling van het toerisme, zoals bijvoorbeeld de effecten op het erfgoed.

Met betrekking tot de opmerking van de Raad inzake de beperking van tegenstrijdige belangen binnen de overheid en de voorkoming van versnippering van en doublures in taken en verantwoordelijkheden ten behoeve van een (kosten)efficiënt en slagvaardige opererende publieke sector, zij opgemerkt dat niet van versnippering van en doublures in taken en verantwoordelijkheden zoals door de Raad bedoeld, kan worden gesproken. Overigens kan ik niet nalaten op te merken dat het onderhavige ontwerp een beleidsprerogatief van de regering is, waarover tijdens de begrotingsbehandeling verantwoording wordt afgelegd aan de Staten. De Staten is bij die verantwoording in het verleden herhaaldelijk akkoord gegaan met de brede invulling door middel van beleid. Inzake de opmerking van de Raad dat de vergoedingen voor de TPEF-manager en board fee en het voorgestelde bedrag voor campagnes ten behoeve van dierenwelzijn een gelijk bedrag is begroot (Afl. 100.000), is eveneens een beleidskeuze en behoeft dan ook geen nadere aandacht en motivering.

3.

De Raad merkt onder dit punt op dat de toelichting vermeldt dat de middelen van het TPEF worden opgebracht door de timeshare-eigenaren. Volgens de Raad is met de inwerkingtreding van de Landsverordening Belastingplan 2023 (AB 2022 no. 161) dit echter niet (uitsluitend) meer het geval. De Raad merkt daarbij op dat vanaf 1 januari 2023 2,2 percent van de totaal ontvangen toeristenheffing – ongeacht of dit afkomstig is van timeshare-eigenaars of niet – wordt toegewezen aan het TPEF ter dekking van de kosten. De Raad adviseert om hier in de toelichting op in te gaan.

Dienaangaande zij opgemerkt dat het TPEF is ingesteld voor een specifiek doel, namelijk door de aanwending van de middelen voortvloeiend uit de opbrengsten van de toeristenheffing, voor de kwaliteitsverbetering van het toeristische product Aruba. De toeristenheffing wordt maandelijks afgedragen aan de belastingdienst. Met betrekking tot deze terechte opmerking van de Raad heb ik de memorie van toelichting aangepast.

4.

Ten slotte merkt de Raad op dat het hem is opgevallen dat in Bijlage 1 Kosten & middelen, investeringen & financieringsmiddelen van de toelichting bij financieringsmiddelen een

onjuist bedrag is opgenomen. De Raad is van mening dat het bedrag van Afl. 1.870.000 dient vervangen te worden door Afl. 1.930.000.

Aan deze terechte opmerking van de Raad heb ik gevolg gegeven door in Bijlage 1 Kosten & middelen, investeringen & financieringsmiddelen van de toelichting bij financieringsmiddelen, het bedrag aan te passen naar Afl. 1.930.000.

Aan de enkele voorstellen van de Raad ter redactionele verbetering in de memorie van toelichting is waar nodig gevolg gegeven.

Ik veroorloof mij derhalve u het ontwerp en de daarbij behorende gewijzigde memorie van toelichting wederom te doen toekomen en u in overweging te geven het ontwerp aan de Staten ter goedkeuring aan te bieden.

De minister van Algemene Zaken, Innovatie, Overheidsorganisatie,
Infrastructuur en Ruimtelijke Ordening,

A handwritten signature in blue ink, consisting of several loops and flourishes, positioned below the minister's name.